

አዲስ አበባ ቤቴ

ጌታቸው ኃይሌ

አምስት የኦሮሞ ድርጅት መሪዎች ስለ አዲስ አበባ ብዙዎችን ያስቆጣ መግለጫ ሰጥተዋል። መግለጫውን በጥሞና ቢያዳምጡት ለጊዜው ከድምፃቸው በቀር ሌላ የሚያስደነግጥ ቁም ነገር የለበትም። “ኦሮሞን ነፃ እናወጣለን። አዲስ አበባ የኦሮሞ ከተማ ነች፤ ምክንያቱም፣ የተስፋፋቸው በኦሮሞ ርስት ላይ ነው” ሲሉ ቆይተው፣ አሁን አንገታቸውን ደፍተው አዲስ አበባ ሲገቡ ለአታለሏቸው ተከታዮቻቸው ምን ተስፋ ይሰጧቸው? ደጋፊዎቻቸውን ያስደስት የመሰላቸውን አንዳች ድምፅ ማስማት ግድ ሆኖባቸው ነበር። አለዚያም “ገበያ ወጣሽ፣ ምን አመጣሽ” ይሆንባቸዋል።

ወደኋላ መለስ ብለን ስናየው፣ የነዚህ ኦሮሞን ነፃ እናወጣለን የሚሉ ድርጅቶች መሪዎች በስደት በነበሩበት አገር እዚያው አርጅተው እንዳይሞቱ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ዶክተር ዐቢይ አሕመድ አዝኖላቸው አገራቸው እንዲገቡ ነፃ ሲያወጣቸው እጅ ነሥተው የመጡት ምን አይተው ነው? “የኢትዮጵያ ክፍሎች ከዛፍ ላይ እንደሚረገፍ ቅጠል አይደለም” ማለቱን ተቀብለው አይደለም እንዴ? መግለጫቸው በመሠረቱ ውስጠ-ባዶ ቢሆንም፣ አንድ ቀን ጊዜ ሲያጋጥም እንዲነሡና ጥያቄውን እንዲያነሡ ደጋፊዎቻቸውን ማዘጋጀታቸው ሊሆንም ስለሚችል፣ አገር ወዳዱ ሕዝብ ዝም ማለት አይገባውም። አንዳንድ በሽታ ያገረሻልና ስሕተታቸውን ማስማትና ተከታይ ያላቸው እነሱ ብቻ እንዳይደሉ ማሳየት ተገቢ ነው። መግለጫቸው ያስቆጣው ኦሮሞዎችንም ጭምር መሆኑንም ይዩት።

ለአሁኑ ግን የመረዋ ድምፅ ናቸው። ለመረዋ ድምፅ መዘጋጀት እንጂ መበሳጨት አያስፈልግም። አዲስ አበባ የሁላችንም ናት። እየኖርንበት የሁላችንም ከሆነችነቷ የሚለያት ኃይል የለም። መግለጫው የልጆች ጫወታ ይመስላል። ከድኻ ቤተ ሰብ የሚመጡ ልጆች ከመንገድ ዳር ቁጭ ብለው፣ መኪና ሲያልፍ እየጠበቁ ጥሩ መኪና ስትመጣ፣ “የኔ መኪና መጣች” ለማለት ይሸቀዳደማሉ። የነዚህ የኦሮሞ ድርጅቶች ድምፅ ከመረዋ ድምፅ የሚበልጠው፣ የአዲስ አበባ ዕጣ በሕገ መንግሥት ሲለወጥ ብቻ ነው። እስከዚያ፣ ከዚያም በኋላ፣ ከተማዋ የኢትዮጵያውያን ሁሉ ነች፤ (መኪናዎቹም የባለቤቶቻቸው ናቸው።)

አዲስ አበባ ያደገችው እንኳን ሰው ከብት እንኳን የማያሠማራ ባዶ ቦታ ላይ ነው። ባዶ ቦታ ማለት ማንም ሰው ያልሰፈረበት ውድማ ማለት ነው። ለውድማነቱ ማስረጃ፣ በአፄ ምኒልክ ዘመን አባገደ አንበሳ ይታደን እንደነበረ ያድኑ ከነበሩ ሰዎች የተነገረን ታሪክ ነው።

በጠቅላላ የሀገሪቱ ታሪክ እንደሚያመለክተው፣ ከተሞች የተመሠረቱት የሀገሩ መሪና ሹማምንቱ በሚኖሩበት ቦታ ነው። ንጉሡ በሰፈረበት አጃቢዎቹ ይሰፍራሉ። ጠቅላይ ግዛት የሚያስተዳድሩ ሹማምንት በሰፈሩበት ወታደሮቻቸውም ይሰፍራሉ። የኢትዮጵያ ከተሞች ያደጉት አገር አስተዳዳሪዎች ከሰፈሩበት ተነሥተው ነው።

ኦሮሞዎች ከብት የሚያረቡ ዘላኖች ስለነበሩ፣ ግጦሽ ወደሚገኝበት ቦታ ከብታቸውን ተከትለው መጓዝ እንጂ አንድ ቦታ አይከትሙም ነበር። እያደር መስፈር ሲጀምሩ፣ አንድ ጎሳ ከብቶቹን ለግጦሽ ያሰፈረበት ቦታ በስሙ ይጠራ ጀመር። ከነዚህ ሰፈሮች ውስጥ ወደ ከተማነት ያደገ አንዳቸውም ቦታ የለም። ከብት ማርባትና መከተም አብረው ስለማይሄዱ፣ ኢትዮጵያ ውስጥ የኦሮሞ ከተማ የለም። “ኦሮሞዎች በሰፈሩበት አካባቢ ከተማ አለ” ማለትና “የኦሮሞች ከተማ” ማለት የተለያዩ ነገሮች ናቸው። አንድ ከተማ ኦሮሞዎች በሰፈሩበት አካባቢ ቢመሠረት ከተማውን የመሥራቾቹና በውስጡ የሚኖሩበት እንጂ የኦሮሞ ከተማ አያደርገውም።

ከተማ የነጋዴዎች፣ የሽቃዮዎች አገር ነው። ከተማ ገበያ ነው። ገበያ በመሠረቱ የሻጮችና የገዢዎች መገናኛ ሆኖ፣ እቃ አቅራቢው፣ በአንድ በኩል፣ ሰብልና ከብት አምራቹ ባላገሩ፣ በሌላ በኩል ደግሞ መሣሪያና ልብስ አምራቹ (ቀጥቃጩ፣ ሸማኔው፣ ልብስ ሰፊው) ከተሜው ናቸው። ሰብልና ከብት አምራቹ ባላገር ያመጣውን ምርት ሸጦ አገሩ ይመለሳል። ተመላሹ ከብት አርቢውና አራሹ ባላገር ነው። እከተማ የሚቀረው ከተሜው ነው፤ ባለ እጁ፣ አናጢው፣ ቀጥቃጩ፣ ወታደሩ ማለት ነው። ብዙ ኦሮሞዎች ወታደርም ስለሚሆኑ ከተሜዎች አሉባቸው። ግን እነዚህ ከተማውን የኦሮሞ ንብረት አያደርጉትም። የኦሮሞ ድርጅቶች “ከተሞቹ የኛ ናቸው” የሚሉት ሀብት ስላዩባቸው፣ በሰው ዳቦ እንደሚያለቅሰው ሕፃን ልጅ መሆናቸው ነው እንጂ፣ የተማሩ ከሆኑ እዚህ የምጽፈው ሳይታያቸው ቀርቶ አይደለም።

“አዲስ አበባ ያለችው ኦሮሞዎች በሰፈሩበት ቦታ ነው” ቢባልም፣ በአፍቃፊ ምኒልክ የሸዋ ኦሮሞች ጉዳይ ውስጥ አርሲዎችንና ወለጎችን ምን አገባቸው? አንድ ነገድ ነን ካሉ፣ መጀመሪያ አንድ ያደረጓቸውን አፄ ምኒልክን ማመስገንና በሰፈሩበት ቦታ ሁሉ የምኒልክን ሐውልት ማቆም አለባቸው። አፄ ምኒልክ አንድ እስኪረገግባቸው ድረስ፣ በግጦሽ የሚገዳደሉ ጎሳዎች ነበሩ።

ሆኖም አንድ ተገቢ ጥያቄ አላቸው። አዲስ አበባ እንደሚጠበቀው እያደገ ሄዷል። ሲያድግ መስፋፊያው ወደ ዳርና ወደ ሰማይ ነው። ወደ ዳር ሲያድግ የግድ የአርሶ አደሩን መሬት ይወስዳል። አርሶ አደሩ ተገቢውን ካሳ ይጠይቃል እንጂ፣ “ከተማው በኔ መሬት ላይ አይስፋፋ፣ ከተስፋፋም የኔ ነው” ሊል አይችልም። አሮሞው መሬቱን የአማራ መኳንንት ወሰዱበት ሲባል ኖሮ፣ አሁን አዲስ አበባ ትስፋፋ ሲባል ባለ መሬት ሆነው ተገኙ። ግዴታም፣ ገዢው ሕግ ከሆነ፣ ከተማ በሚስፋፋ ቦታ ርስት ያለው ገበሬ፣ አሮሞም ሆነ አማራ፣ ዕድለኛ ነው። ርስቱ የከተማ ቦታ ሆነለት። ግማሹን ሸጦ በግማሹ ላይ ለከተማ የሚፈለግ ብዙ ነገር ሊያቋቁም ይችላል። ካወቀበት ከመናጢ ዐፈር ገፊነት ወጥቶ የደለበ ባለጸጋ ይሆናል።

የከተማ ወደሰማይ ማደግ ማለት ፎቅ ቤት መሥራት ማለት ነው። ከተማ ወደ ሰማይ ሲያድግ ለአንድ ቤት የታሰበ ቦታ ሃያ ሠላሳ ቤቶች ያስሠራል።

አዲስ አበባ የሁላችንም ቤት ናት። እድሜ ለዶክተር ዐቢይ አሕመድ፣ አስከፊው የወያኔ አገዛዝ አልፎ፣ መብታችንን የምናስከብርበት ዘመን መጥቷል። አዲስ አበባ የሁላችንም ከተማ እንጂ የጥቂት ሕልመኞች ሀብት እንዳትሆን መብታችንን የምናስከብርበት፣ የሌላ መብት መዳፈሪያ የማናደርገው ኅይል አግኝተናል፤ እንጠቀምበታለን።

ዶክተር ዐቢይ ኢትዮጵያን በዲሞክራሲ የምትደዳር ገናና አገር ሊያደርጋት በሚያስብበት በአሁኑ ጊዜ የሚያሳማው ሥራ ከመሥራት ይልቅ ያሰበው እንዲፈጸምለት አማሮች የሚጸልዩለትን ያህል እንድትጸልዩለት እንጠይቃለን።